

ШЫҢ

ВКП(б) ТҮВА ОБКОМУНЫҢ, КЫЗЫЛ ХООРАЯ КОМИТЕДИНИҢ
БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРНЫҢ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ
ОБЛАСТ СОВЕДИНИҢ ОРГАНЫ

1925 чылда үлгүлөнгөсү.

1952
Февраль
3
ВОСКРЕСЕНЬЕ
№ 23 (2453)
ӨРТӨЗ 20 КӨП.

1951 чылда ССРЭ-нин улус ажыл-агыйының хөгжүлдесинин күрүне планының күөсөлделеринин түңнелдеринин дугайында ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинин чанында Төп Статистика Эргелелинин дыннады (1—2 арыннар).

Сумулар Советтеринин сессиялары (3 арын).
М. Хемер-оол. — Колхозчу кадрлар (3 арын).
РЕДАКЦИЯГА ЧАГААЛАР (3 арын).

А. Кызыл-оол. — «Көдээ эмчи» (3 арын).
Улус демократиясының чурттарының көдээ ажыл-агыйы көдүрүлүшкүндө (4 арын).
Кореяда болушкуннар (4 арын).
Египетте болушкуннар (4 арын).

Социалисттик экономиканың болгаш культураның күчүлүг көдүрүлүшкүнү

ССРЭ-нин улус ажыл-агыйының күрүне планының 1951 чылда күөсөлдесинин түңнелдеринин дугайында ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинин чанында Төп Статистика Эргелелинин бо хуң парлаганын турар дыннады болза, Ленин — Сталинниң партиясының удуртулгазы-биле чорааш, совет улустуң чедип алган шыгырангай чедишкениниң чайыннан чак херечизи болур.

Эрткен чылын социалисттик экономиканың бүгү адырлары бурунгаар улуг базымны кылган болгаш бистин үлгүлөнгөсү продукция бүдүрүп үндүрерин дыка улгатырган дээрзи бо дыннадыгдан тодаргай көстүп турар. 1951 чылда нити продукция бүдүрүп үндүреринин чыл планын нити үлгүлөп 103,5 хуу күөсеткен. ССРЭ-нин бүгү-ле үлгүлөп чыгырынын нити продукциязы 1951 чылда 1950 чылга деңизерге 16 хуу өскөн. Демир-орук транспортуң чүк сөөртүрүнүн талазы-биле чыл планы база ажыр күөсетинген.

Үлгүлөп чыгырынын нити продукциязының шынарын улам экижидең болгаш электиктикени болза, совет үлгүлөп чыгырынын чылда сайзыралының онза чугула чүлү ол болган. Оң-биле чергелештир дериг-херекселдерин ажылаарын экижидең болгаш кылып үндүрер чүлү бүрүзүңгө чиг-этти, материалдарын болгаш электри энергиязын, оттулар чүлдүрүн чарыгдарын эвээжеткен. Продукцияларын бот-өртөөн чигедеринин талазы-биле доктаатынган план ажыр күөсетинген.

Бистин чурттун улус ажыл-агыйы муракчы техника-биле соксал чокка хандыртынып турар. Аар болгаш хей күш үнер ажылдары механизастарынын, бүдүрүлгелерин автоматчыларын канчаар-даа аажок улуг хемчээлдини-биле боттандырат турар. Эң-не чаа хевирлиг машиналарын, механизмерин болгаш материалдарын ажыгалаа кириеринин талазы-биле эрткен чылын улуг чедишкенин чедип алдыган. Улус ажыл-агыйының чайгылыш чок техниктиг депшилгезин хандырат турар эң чугула чаа хевирлиг машиналарын болгаш механизмерин ады-чурттун машина тудуу-нуң бүдүрүлгелери 500 хирини чогадып кылган. Ажылчыларын болгаш инженер-техниктиг ажылдакчыларын бүдүрүлгө ажылдарын шынарындарың болгаш үндүзүнн-биле болбаазырадырыңче үлгүлөп 700 муң хире чогадылганын болгаш саналдарын ажыгалаа кириген.

Социалисттик көдээ ажыл-агый болза, чер ажылын болгаш мал ажылын сайзырадырыңа, колхозтарын организаста, ажыл-агыйын быжыглаар талазы-биле чаа-чаа чедишкенин чедип алган. ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинин чанында дүжүт тодаргаларын күрүнениң кол инспекциясының түнпө турарын Эзугаар алдырга, тараа культураларынын нити дүжүдү 1951 чылда 7.400 миллион пуд болуп турар.

Колхозтарын болгаш совхозтарын нитинин мал ажылынын өзери 1951 чылда үргүлчүлөп турган. Колхозтарын нитинин мал ажылы болза, совхозтарыны-биле катышкыш, малдын нити баш санының улуг нуруузу болуп турар. Ажыл-агыйының бүгү-ле адырларында малдын нити баш саны барык-ла 14 миллион баш көвүздөн.

Көдээ ажыл-агыйының техниктиг баазы база-ла өзүп, улам быжыгып турар. Көдээ ажыл-агыйы эрткен чылын он беш аят күштүг 137 муң тракторларын, тараа ажаар 53 муң комбайннарны, оларын 29 муң боду-чоруур, 59 муң чүк сөөртүр автомобильдерин, база ийи миллион көдээ ажыл-агыйың өске-даа машиналарын алган. Көдээ ажыл-агыйы механизастары-биле чергелештир ону электрижидеринин талазы-биле улуг ажылдар кылдыган. Бойдусту чартырынның сталинчы улуг планы амьдыралда боттанып турар.

ССРЭ-нин Дээди Сөведин чыылдырар дугайында ССРЭ-нин Дээди Сөвединин Президиумунун чарлыы

ССРЭ-нин Дээди Сөвединин Президиумунун доктаадыры болза: Совет Социалисттик Республикаларның Эвилелинин Дээди Сөвединиң үшкү сессиязын 1952 чылдын март 5-те Москва хоорайга чыылдырар.

ССРЭ-нин Дээди Сөвединин Президиумунун Даргазы Н. ШВЕРНИК.
ССРЭ-нин Дээди Сөвединин Президиумунун Секретари А. ГОРКИН.

Москва, Крейль. 1952 чылдын январь 31.

Капитал тудуушкуну бистин чуртувуста канчаар-даа аажок улуг хемчээлдини-биле чорутуруп турар. Эрткен чылын тудуунуң калбак программанын боттандырган: күрүнениң капитал салымшының хемчээли 1950 чылга бодаарга 112 хуу болган. Волга, Дон болгаш Днепр хемнерге гидротехниктиг улуг тудууларын тургузарының талазы-биле 1951 чылга планнаан даалгалар чедишкенин күөсетинген.

Улус ажыл-агыйының күчүлүг көдүрүлүшкүнүнүн ачызы-биле бистин чурттун ажылчы чоннарының чаагай амьдыралы болгаш культуразы чайгылыш чок бедип турар. Эрткен чылын совет садыг улам-на ыңай калбарган. Совет чырак карточка системанын дүжүргениниң соонда дөрт дугаар чигелдени—үрмөктөп садар өртөктерин чигелдесин 1951 чылдын март айың 1-де кылган, ол болза, совет рублдын улам-на быжыгларың, оон садып алыр аргалыг үнөзин улам-на бедидип, чонга барааннары садарын улам-на көвүдөдүр арганы берген.

Улус ажыл-агыйында ажылчыларын болгаш албан хаакчытарын саны улам-на көвүдөп турар болгаш 1951 чылдын төңчүзүндө 40,8 миллион кижи болуп турган. 1951 чылда ажыл чокталар чорук база-ла мурундагы чылдардагы ышкыш чок болган. Үлгүлөп чыгырың бүгү-ле адырларында улуг мергежилдик ажылчыларын саны соксап чок өзүп турар.

1951 чыл болза, социалисттик культураның бүгү-ле адырларыңа чаа-чаа чедишкенин-биле демдеглетип эрткен. Өөредилгениң бүгү хевирлерин-биле кады санаарга, ССРЭ-де өөренип турарларын саны эрткен чылын 57 миллион кижи турган. Дээди болгаш ортумак өөредилге черлери чүс-чүс муң анык тускай эртемнигерин өөредип доостурган.

Партияның болгаш чазактын масааларын амьдыралын улам чаагай-жадыр дугайында хун-бүрүде сагыш салып турары чурттаалга тудууларын калбарып турарыңдан тодаргай көстүп турар. Чүгө эрткен чылын бистин күрүне чезилинин дузазы-биле хоорайларын болгаш ажылчы суурларын чурттакчыларыңа нитизин-биле 27 миллион дөрдөкчүн метр шөлдүг чурттаалга бажыннарын тургузуп берген. Оон ангыда көдээ черлерде 400 муң хире бажыннар база туттунган.

Национал орулга денелге өртөк-биле алгаш 1950 чылга деңизерге, 1951 чылда 12 хуу хей болуп турар, ол болза, бистин чурттун ажылчы чоннарының материал талазы-биле чаагай амьдыралының улуг көдүрүлүшкүнүнүн тодаргай херечизи болуп турар. Совет Эвилелинде национал орулга болза, ажылчы чоннары болуп турар. Ыңчангаш ССРЭ-нин ажылчы чоннары боттарының хузуунда материалдык болгаш культурулуг хергелдерин хандырары-биле национал орулганың дөрттүң үш кезини база-ла эрткен чыл ышкыш алганнар, а национал орулганы оон арткан кезин социалисттик бүдүрүлгенин калбартырыңа болгаш күрүнениң болгаш хейнинин хергелдеринде ажыглары-биле күрүне, колхоз кооператив организастары алганнар. Калбак хергелдин барааннарының өртөөн чигезинин, ажылчыларын болгаш албан хаакчытарын ашкы ажал төлөверинин өскенин, тараачыларын ашкы болгаш натура орулгаларының көвүздөенин, күрүнениң күсели-биле чонга төлөверин болгаш чигелдерин бээрине өскенин түңнелден—дене-вир өртөктер-биле алырга, ажылчыларын болгаш албан хаакчытарын, тараачыларын орулгазы 1950 чылга деңизерге, 1951 чылда 10 хуу өскөн.

Социалисттик экономиканың болгаш культураның Ленин—Сталинниң партиясының удуртулгазы-биле чедип алган шыгырангай чедишкенин бистин Төрөөн чуртувсту улам-на быжыглаары дээш, коммунизмин тилгелгези дээш демисел-че совет улусту сорук кирип турар. («Правданың» мурунку чүлүндөн).

1951 чылда ССРЭ-нин улус ажыл-агыйының хөгжүлдесинин күрүне планының күөсөлделеринин түңнелдеринин дугайында ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинин чанында Төп Статистика Эргелелинин дыннады

1951 чылда үлгүлөп чыгырының, көдээ ажыл-агыйының болгаш транспорт-тун хөгжүлдесин, капитал тудуушкунуң, бараан саарыгазының кал-

Үлгүлөп чыгырының күөсөлдесин

1951 чылда нити продукция бүдүрүп үндүреринин чыл планы бүгү үлгүлөп чыгыры-биле 103,5 хуу күөсетинген. Үлгүлөп чыгырының продукция

Кара металлургия Министрствозу 104
Өнүгү металлургия Министрствозу 102
Хөмүр даш үлгүлөп чыгырының Министрствозу 100,7
Нефть үлгүлөп чыгырының Министрствозу 103
Электри станциялар Министрствозу 102
Химия үлгүлөп чыгырының Министрствозу 104
Электри үлгүлөп чыгырының Министрствозу 103
Харылаа херекселдеринин үлгүлөп чыгырының Министрствозу 102
Аар машина тудууун Министрствозу 100
Автомобиль болгаш трактор үлгүлөп чыгырының Министрствозу 100,5
Станок тудууун Министрствозу 100
Машина тудууун болгаш прибор тудууун Министрствозу 100,9
Тудуг болгаш орук машина тудууун Министрствозу 106
Транспорт машина тудууун Министрствозу 100,9
Көдээ ажыл-агыйы машина тудууун Министрствозу 104
ССРЭ-нин Тудуг материалдарының үлгүлөп чыгырының Министрствозу 102
ССРЭ-нин Ыяш үлгүлөп чыгырының Министрствозу 94
Саазын болгаш ыштан чүве кылып үлгүлөп чыгырының Министрствозу 103
ССРЭ-нин Чинк үлгүлөп чыгырының Министрствозу 102
ССРЭ-нин Балык үлгүлөп чыгырының Министрствозу 103
ССРЭ-нин Эът болгаш сүт үлгүлөп чыгырының Министрствозу 103
ССРЭ-нин Аыш-чем үлгүлөп чыгырының Министрствозу 107
ССРЭ-нин Хөвөң ажылының Министрствозунуң үлгүлөп чыгырының 99,7
Орук харылаа Министрствозунуң үлгүлөп чыгырының 99,1
ССРЭ-нин Калдык камгалаа Министрствозунуң үлгүлөп чыгырының 106
ССРЭ-нин Кинематография Министрствозунуң үлгүлөп чыгырының 103
Эвиледешкен республикаларын чурт үлгүлөп чыгырының Министрствозу болгаш чурттун оттулар чүлү үлгүлөп чыгырының Министрствозу 106
Ус-тывыш кооперациязы 106

1951 чылда чамдык кара металлдарын, чамдык өнүгү материалдарын, демир хоораларын, хөмүр даштын, кокстун, нефтинин, бойдуз газын, бензинниң лигрониметал зельдин оттулар чүлүлдү, торфтун, электроэнергияны, электри моторларын, электровакуумнар приборларын, демир кезер станоктарын, пөс улаазыны ээрер машиналарын, пөс аргыры станоктарын, пөс кылып чүлүлдү шуудар машиналарын, тракторларын, тараа комбайннарнын, хендир комбайннарнын, нарын молотилкаларын, хендир тыраар машиналарын, ышкы тарып олуртур машиналарын, чүк болгаш чинк автомобильдерин, автобустарын, магистраль паровоздарын, тепловоздарын, экскаваторларын, грейдеринин, бульдозерларын, довурак таптаар моторлуг машиналарын, автомобиль краннарын, авточүдүрүкчүлерин, шарикопошлинниктерин, синтетиктиг каучуктуң, автогуйларын, синтетиктиг аммиактын, каустиктиг сода, күгүр кислотанын, минеральдыг удобрениелерин, көдээ ажыл-агый культуураларының хоралакчыларыңа болгаш бок үнүштерге удур демиселге хөвөң хораның химикаттарын, чүве бодуур болгаш өске-даа химикаттарын, чымчак шыгырларын, шиферлерин, сонга шялдерин, саазын, спирттин болгаш үлгүлөп чыгырының өске-даа хевирлеринин бүдүрүлгө планнары ажыр күөсетинген.

Чыл планнадан ажыр доктаатынган үлгүлөп чыгыры аыш-чем барааннарын немей бүдүрүп үндүрүлгезин талазы-биле чазактын даалгазы ажыр күөсетинген. 1951 чылда хөвөң-саазын кылыгыг, дүк болгаш торгу пөстерин, даараан кылыгыларын, эр, херээжен уктарын, резин идиктерин, даараан машиналарын, шактарын, фотоаппараттарын, колбаса кылыгыларын, хоюдур болбаазыраткан сүтү, быштакты үнүш үзүн, чигирин, кондитер кылыгыларын, консерваларын, макарон кылыгыларын, шайын, виноград арагазын, шам-

Үлгүлөп чыгырының продукциязының бүдүрүп үндүреринин өзүлдеси

Үлгүлөп чыгырының продукциязының чүгула хевирлерин бүдүрүп үндүрери 1950 чылга деңизерге 1951 чылда мын-Шой
чаар өскерилген: Көд 114
116

барганын база улустун материалдык болгаш культурулуг амьдыралының денелинин бедээнин моон адаанда саннар көргүзүп турар.

Планының күөсөлдесин

ция бүдүрүп үндүреринин чыл планын тус-тус Министрстволар мынчаар күөсеткен:

1951 чылда чыл планын күөсеткенниң хузуу 104
Гидрогенераторлар 102
Улуг электри машиналары 100,7
Электри моторлары 103
Электри лампалары 102
Улуг, аар болгаш уникальдыг станоктар 104
Химия дериг-херекселдери 103
Көдээ ажыл-агый машиналары 100,5
Трактор селжакалары 100
Трактор культураторлары 100,9
Тараа комбайннары 106
Магистраль электровозтары 100,9
Автобустар 104
Мотоциклдер 102
Экскаваторлар 94
Санаар машиналар 103
Шарикопошлинниктер 102
Кальцийлиг содалар 109
Каустиктиг содалар 108
Будукур 115
Минеральдыг удобрениелер 107
Көдээ ажыл-агый хоралакчыларыңа болгаш бок үнүштерге удур демиселге хергелээр хораның химикаттар 185
Синтетиктиг каучуктар 120
Цемент 119
Тууыбу 120
Чымчак шыгырлар 113
Шифер 127
Чыгыр аай бажыннар 116
Тудуг ыштарының сөөртүлгези 117
Саазын 112
Чада-тергелер 178
Даараан машиналар 133
Шактар 127
Фотоаппараттар 137
Радиоприменниктер 116
Патфоннар 124
Пианино болгаш рояльдар 121
Хөвөң-волокон 133
Хөвөң-саазын кылыгыг пөстер 122
Хендир кылыгыг пөстер 113
Дүк кылыгыг пөстер 111
Торгу пөстер 134
Эр, херээжен уктар 126
Хөм идиктер 117
Резин идиктер 111
Балык 122
Эът 117
Колбаса кылыгыры 106
Мал саржаа 117
Сүт продуктулары 144
Хоюдур болбаазыраткан сүт 120
Быштак 112
Үнүш үзү 116
Кондитер кылыгыры 118
Чигир 111
Спирт 124
Виноград арагазы 121
Шампанское 116
Пиво 116

Нити продукция бүдүрүп үндүреринин чыл планын болгаш үлгүлөп чыгырының чүгула хевирлеринин хей нурууун натура-биле долдур, ажыр күөсетсе-даа, чамдык Министрстволар продукциянын тусту хевирлеринин планын чедир күөсетпэн. Оң-биле кады чамдык бүдүрүлгелер күрүнениң планнада көрдүнгөн кылыгыларын бүдүрүп үндүреринин талазы-биле планын күөсетпей, ийги чергениң кылыгыларын бүдүрүп үндүрүп тургаш, нити продукция бүдүрүп үндүреринин планын ажыр күөсеткен.

1951 чылда үлгүлөп чыгырының шынарын улам экижидери болгаш ассортиментинин калбартыры үргүлчүлөп турган. Ыңчалза-даа үлгүлөп чыгыры чамдык адырлары продукцияның чамдык хевирлерин кылып үндүреринин болгаш белеткеп бээринин талазы-биле күрүне планнада көрдүнгөн онаалгаларын доктаатынган ассортимент болгаш шынар талазы-биле долдур күөсетпэн. Чижээлээрге, Кара металлургия Министрствозу кара металлдар прокандын тус-тус хевирлеринин талазы-биле планын долдуу-биле күөсетпэн, Аар машина тудууун Министрствозу бус котёлдарын болгаш бус турбиналарын бүдүрүлгө планын күөсетпэн. Машина тудууун болгаш прибор тудууун Министрствозу—химия дериг-херекселдеринин тус-тус хевирлерин, компрессорларын болгаш сан машиналарын, Көдээ ажыл-агыйы машина тудууун Министрствозу—трактор селжакалары, триерлерин, сортировкаларын болгаш көдээ ажыл-агыйы өске-даа машиналарын, ССРЭ-ниң тудуг материалдарының үлгүлөп чыгырының Министрствозу—цементинин чамдык хевирлерин, ССРЭ-нин Ыяш үлгүлөп чыгырының Министрствозу тудуг мяжыгынын кол хевирлеринин сөөртүлгө планын күөсетпэн.

Прокат 115
Демир хооралар 114
Чес-хола 106
Коргулчу 113
Цинк 125
Шай 131
115 1951 чылда ССРЭ-нин бүгү үлгүлөп чыгырының нити продукциязы 1950 чылдын денелинден 16 хуу ашкан.

112 Эрткен чылын ССРЭ-ниң улус ажыл-агыйы күрүнениң хандыралга планын эзугаар чиг-этти, материалдарын, оттулар чүлүлдү, электри энергиязын болгаш дериг-херекселдерин 1950 чылга бодаарга дыка хөйү алган. 245
211 Дерилгени үлгүлөп чыгыры улам экижидери 1951 чылда үргүлчүлөп турган. Кара металлургияларга домна суугуларының ажыктыг хемчээли-биле ажыгларын эрткен чылда 1950 чылдагызында 5 хуу ажыр экижээр, Мартен суугунуң ыштынның бир дөрдөкчүн метр шөлдүндөн алыр канын хемчээли 5 хуу хире улгаткан. Нефть үлгүлөп чыгырының Министрствозунуң бүдүрүлгелеринге ажыгаладыг өрүмчүннүн дүргөдөдүлгези улгаткан. Нефть болбаазырадылганыңдан өңгүр нефть продуктуларын үндүреринин хузуу улгаткан. Хөмүр даш үлгүлөп чыгырының Министрствозунуң бүдүрүлгелеринде хөмүр даш казар комбайннарнын бүдүрүлчүлүгү эрткен чылда 19 хуу бедээр. Химия үлгүлөп чыгырының Министрствозунуң бүдүрүлгелеринде синтетиктиг каучукту болгаш синтетиктиг аммиакты бүдүрүп үндүрер талазы-биле бар күштү ажыгларын улгаткан. Хөвөң-саазын кылыгылар үлгүлөп чыгыры болгаш цемент үлгүлөп чыгыры херекселдерин ажыгларын экижээр.

Улус ажыл-агыйыңа чаа техниканың непередишкени

Чаа хевирлиг машиналарын, механизмерин болгаш материалдарын шингээдип алырының талазы-биле 1951 чылда чаа чедишкенин чедип алдыган.

Ада-чурттун машина тудуушкуну 1951 чылда улус ажыл-агыйының техника талазы-биле улам депшилгезин хандырып турар 500 чыгыр эң чугула чаа хевирлиг болгаш чаа маркаларлыг машиналарын, механизмерин кылган.

Чаа хевирлеринин күчүлүг бус турбиналарын болгаш улуг күштүг котёлдарын, суг күжү-биле ажылдаар турбиналарын болгаш генераторларын, электри энергиязын ырак черлерге дамчыдарыңа хергелээр, бедик күштүн агаар күжү-биле ажылдадыр улакчыларын, үзүлдүрүкчүлерин болгаш разрядниктерин гургускан.

Эң улуг гидротехниктиг тудууларын тудуп тургузарының талазы-биле аар күш-ажылын механизастары-биле күчүлүг чер кастыраар снарядтарын болгаш суг дүвүндөн довурак казар бедик бүдүрүлчүлүг чангыш хымшытап болгаш хей хымшытап кылаштап чоруур экскаваторларын, автоматчыткан бетон за-

118 Консервалар 106
Оттуг ыштар 113
Папиростар 131
115 1951 чылда ССРЭ-нин бүгү үлгүлөп чыгырының нити продукциязы 1950 чылдын денелинден 16 хуу ашкан. 108
120 Эрткен чылын ССРЭ-ниң улус ажыл-агыйы күрүнениң хандыралга планын эзугаар чиг-этти, материалдарын, оттулар чүлүлдү, электри энергиязын болгаш дериг-херекселдерин 1950 чылга бодаарга дыка хөйү алган. 245
211 Дерилгени үлгүлөп чыгыры улам экижидери 1951 чылда үргүлчүлөп турган. Кара металлургияларга домна суугуларының ажыктыг хемчээли-биле ажыгларын эрткен чылда 1950 чылдагызында 5 хуу ажыр экижээр, Мартен суугунуң ыштынның бир дөрдөкчүн метр шөлдүндөн алыр канын хемчээли 5 хуу хире улгаткан. Нефть үлгүлөп чыгырының Министрствозунуң бүдүрүлгелеринге ажыгаладыг өрүмчүннүн дүргөдөдүлгези улгаткан. Нефть болбаазырадылганыңдан өңгүр нефть продуктуларын үндүреринин хузуу улгаткан. Хөмүр даш үлгүлөп чыгырының Министрствозунуң бүдүрүлгелеринде хөмүр даш казар комбайннарнын бүдүрүлчүлүгү эрткен чылда 19 хуу бедээр. Химия үлгүлөп чыгырының Министрствозунуң бүдүрүлгелеринде синтетиктиг каучукту болгаш синтетиктиг аммиакты бүдүрүп үндүрер талазы-биле бар күштү ажыгларын улгаткан. Хөвөң-саазын кылыгылар үлгүлөп чыгыры болгаш цемент үлгүлөп чыгыры херекселдерин ажыгларын экижээр.

Чаа хевирлиг машиналарын, механизмерин болгаш материалдарын шингээдип алырының талазы-биле 1951 чылда чаа чедишкенин чедип алдыган. Ада-чурттун машина тудуушкуну 1951 чылда улус ажыл-агыйының техника талазы-биле улам депшилгезин хандырып турар 500 чыгыр эң чугула чаа хевирлиг болгаш чаа маркаларлыг машиналарын, механизмерин кылган. Чаа хевирлеринин күчүлүг бус турбиналарын болгаш улуг күштүг котёлдарын, суг күжү-биле ажылдаар турбиналарын болгаш генераторларын, электри энергиязын ырак черлерге дамчыдарыңа хергелээр, бедик күштүн агаар күжү-биле ажылдадыр улакчыларын, үзүлдүрүкчүлерин болгаш разрядниктерин гургускан.

Эң улуг гидротехниктиг тудууларын тудуп тургузарының талазы-биле аар күш-ажылын механизастары-биле күчүлүг чер кастыраар снарядтарын болгаш суг дүвүндөн довурак казар бедик бүдүрүлчүлүг чангыш хымшытап болгаш хей хымшытап кылаштап чоруур экскаваторларын, автоматчыткан бетон за-

1951 чылда ССРЭ-нин улус ажил-агый хөгжүлдесинин күрүне планының күүселделеринин түңнелдеринин дугайында

ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинин чанында Төп Статистика Эргелелинин дыңнады

(Төнчүзү. Эгези 1-ги арында).

Улус ажилын механизастаары-беле эээн каш чаа машиналарны белеткеп үндүргөн. Улус ажил-агыйның бүгү адырларының механизациязынын денеди улуу-биле көдүрүлгөн.

Хөмүр даш үлөтүрүндө хөмүрү казып үндүрүлгөн, дажыглаарының болгаш чер иштинге сөөртүрүнүн ажилдарын механизастаары 1950 чылда-ла кылдырган.

Хөмүр даштын чуга болгаш кадыр-дүжөр каыттарын ажилдап кылырында хереглээр, хөмүр дашты чүдүрер талазы-биле ажилды механизастаарының денелин улгатырар арганы берип турар чаа хөмүрүнүн комбайннын шингээдип непередери 1951 чылда эгезден, 1500 ажыг комбайннын болгаш өрүмнээр машиналарны база 1350 конвейерлернин шугумун ырак черден башкарычыче шилчигинген.

ССРЭ-нин ыяш үлөтүрүнүн бүдүрүлгелеринде механизастаатынган ажилдың хемчээлин 1950 чылда деңизерге ыяшты белекээр болгаш дажылгазы 1,7 катап улгаткан, ыяштың чүдүрүлгези—2,2 катап, ыяштың сөөртүлгези—1,2 катап улгаткан.

1951 чылда улус ажил-агыйның бүгү адырларына ажилдың чаа бедик бүдүрүкчүлүгү техниктиг чорудугаларын шингээдип непередери үргүлчүлөп турган, бүдүрүлгени улам автоматчыдарының талазы-биле ажилдар чорутунган.

Кара металлургиянын Министрствозунун бүдүрүлгелеринде кааның бүгү бүдүрүлгезинин 87 хуузун чылыгы таарыштырар автоматтыг таарыштырар кычклар-биле чепселтиген мартен печкаларга эзилдирип турар. Прокатты кылып үндүрерде оон дараазында болбаазырадышыкыныга демирниң чарыгдалын удуу-биле кызырар арганы ажыг-лаары шингээдип алдырган.

Өнүгү металлургияга рудаларын,

концентраттарны болгаш шлакты байлакшыдарының болгаш бөлүү-биле ажилдап кылырының чаа-чаа аргаларын, болбаазыраткан технологиянын ажыгалга киирген, ол болза, өңдүг болгаш ховар металлдарының тывыжын көвүдөдир.

Нефть сордуруп үндүрүлгенин турбиналыг аргазын нефть бүдүрүлгезинге ажыглаары дыка калбарган. Чер каыттарының басышыкыны тудуп тургаш, нефть казырының аргазын улам-на болбаазыраткан, ол болза, чер каыттарының адаандан нефтини алырын көвүдөдир арга болуп турар. Ада-чурттуң херекселдери-биле нефтини болбаазырадырының чаа технологиялар аргаларын ажыгалга киирген. Оон ачызы-биле нефти продуктуларының болбаазыратыны үнерин улгатырар болгаш оларның шынарын бедиткен.

Металл болбаазырадырының мурнакчы аргалары—дүрген кезишкни, металлды болбаазырадырының электрлиг, термиктиг чаа аргалары машина тудушкунуна улам-на улуг неперээшкенин болуп турар. Мас-салыг үрүмек кезектери кынаар автоматтары болгаш чартык автоматтары ажыгалга киирген.

Суг күжү-биле ажилдаар электри станцияларын автоматчыдарының болгаш электри станцияларының котёлду агреттарының бус күжү-биле шинчээр ажилдарын автоматчыдарының талазы-биле ажилдары чорудуп турган. Районнаарын суг күжү-биле ажилдаар электри станцияларының агрегаттарының 30 ажыг хуузун автомат күжү-биле башкырып турар.

Ажылчынаарының инженер-техниктиг ажилдакчыларын бүдүрүлгө ажилдарын экижидеринче болгаш үндесини-биле болбаазырадырычыч угланган 700 муң хире чогаадышыкынаарын болгаш саналдарын 1951 чылда боттадырып, ажыгалга киирген.

IV.

Көдээ ажил-агый

Чер ажилын болгаш мал ажилын хөгжүдөр талазы-биле, а ол ышкаш колхозтарынын организастаары, ажил-агый талазы-биле быжылаарына социалистик көдээ ажил-агый 1951 чылда чаа-чаа чедишкенин чедиң алган.

ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинин чанында дүжүг тодаргайлаар талазы-биле күрүнениң кол инспекциязының медээзин өзугаар алырга, Поволженин, Барыны Сибиряны, Казахстаннын районнарына болгаш өске-даа чамдык районнарга бойдуз байдалы таарымча чок болган болза-даа, тараа культураларының нити дүжүдү 1951 чылда 7.400 миллион пуд болган. Оон иштинде аш-чемени тараа культураларының—кызыл-тастың болгаш көк-тарааның дүжүдү 1950 чылдазында дыка беден. Хөвөнениң нити дүжүдү 1950 чылдың дүжүдүн ашкан болгаш эрткен чылдардан бедик болган. Чигир сөкканының дүжүдү 1950 чылдазында хөй болган болгаш 27 миллион тонна ашкан.

Бүгү культураларының тарылга шөлдери 1950 чыл-биле деңизерге, 1951 чылда 6,7 миллион гектарга өскөн. Оон-биле кады хөвөң, чигир сөкканы, тарымал тоорук болгаш өске-даа техниктиг культураларының тарылга шөлдери улгаткан. Хөй болгаш чангыс чылда үнер сигенеринин, көдээ чемистиг мал чемнеринин болгаш силос культураларының тарылга шөлдери дыка калбарган.

1952 чылдың дүжүдүңгө күзүн таарып культураларының тарылгазының планын колхозтар болгаш совхозтар чедишкенин күүсеткен. 1952 чылдың чаксы тарылгазына адырлар черин хемчээли, 1950 чылдың күзүндө адыртынган черден 5,4 миллион гектар хөй болган.

Көдээ ажил-агыйның техниктиг баазы 1951 чылда улам быжыккан. 15 аыг күштүг тракторларга шилчидерге 137 муң тракторларын, тараа кезер 53 муң комбайннын, оларнын иштинден 29 муңу боду-чоруп комбайннар, чүк сөөртүр 59 муң автомобильдерни, а ол ышкаш хөвүн ажилдап кылыр, тарыыр, тараа кезер болгаш көдээ ажил-агыйның өске-даа 2 миллион машиналарын эрткен чылын көдээ ажил-агый алган.

Көдээ ажил-агыйның техниктиг чепселенишкенин өздүдөни болза, колхозтарда болгаш совхозтарда көдээ ажил-агыйны улам улуу-биле механизастаар арганы берген. Машина-трактор станциялары колхозтарга көдээ ажил-агый ажилдарын 1951 чылда, 1950 чылдагызында 19 хуу ажыг күүсеткен. Эрткен чылын

машина-трактор станциялары колхозтарда бүгү хову ажилдарының үштүн ийи кезинден хөйну күүсеткенер. Колхозтарда чер адырларга зының барык шуптузу болгаш тарылганың дөрттүң үш кезин механизастаатынган, колхозтарда тараа культураларының бүгү шөлүнүн 60 ажыг хуузун дүжүдүн комбайнар-биле ажаап алган. Совхозтарда көдээ ажил-агыйның кол ажилдары барык долузу-биле механизастаатынган.

Көдээ ажил-агыйны механизастаары-биле кады ону экижидер талазы-биле улуг ажилдар чорутунган. Тараа арыглаарына, мал чемни белекээринге, суг хандырылгасына, инек саарына, хөй кыргырынга, электри күжүн 1951 чылда колхозтарга хөйү-биле ажыглап турган.

1951 чылда колхозтарны болгаш совхозтарны нитинин мал ажилы еспушаан турган. Колхозтарда нитинин мал ажилы совхозтарыны-биле кады, малдын нити баш сааның улуг нуруузу алпарган.

1951 чылда колхозтарда нитинин малынын баш саны улуу-биле өскөн: мыйыстыг бода малдын баш саны 12 хуу, оон иштинде инектериниң—15 хуу, хаванарының баш саны 26 хуу, хөйүн болгаш өшкүнү—8 хуу, чылгы малдын баш саны—8 хуу өскөн. Колхозтарда куштарын баш саны бүдүн чартык казып өскөн.

Эрткен чылда совхозтар Министрствозунун совхозтарында мыйыстыг бода малдын баш саны 15 хуу, оон иштинде инектериниң—14 хуу, хаванарының баш саны 21 хуу, хөй, өшкүнү—11 хуу, чылгы малды—14 хуу болгаш куштарын баш саны 27 хуу өскөн.

Көдээ ажил-агыйның бүгү чергелеринин талазы-биле—колхозтарда, совхозтарда, колхозчуларда, ажилчынаарда болгаш албан хаакычтарда малдын нити баш саны 1951 чылда барык 14 миллион чедир өскөн, оон иштинде мыйыстыг бода малдын баш саны 1.600 муң ажыг, хаванарының 2 миллион 600 муң, хөйүн болгаш өшкүнү—8 миллион 500 муң болгаш чылгы малдын баш саны бир миллион хире өскөн. Куштарын баш саны чыл дүжүдүндө 60 миллион ажыг көвүдөн.

Колхозтар, ыяш ажил-агыйлары, машина-трактор болгаш ыяш камгалал станциялары, а ол ышкаш ССРЭ-ниң европа кезээниң хову болгаш ыяштыг хову районнаарының совхозтары 1951 чылда 745 муң гектар черге хову камгалалының ыяш олуртушкунун болгаш тарылгазын кылганнар.

V.

Демир орук, суг болгаш автомобиль транспортуның сөөртүлгезинин өзүлдези

Демир орук транспортуна чүк сөөртүлгезинин 1951 чыл планы ажыг күүсетинген. Чүк сөөртүлгези 1950 чыл-биле деңизерге 12 хуу улгаткан. Хонуктуң ортумак чүдүрүлгезинин нити планын демир оруктар 103 хуу күүсеткен.

Вагоннуң ынай-бээр чүк дажылаар эргилдесин дүргеделир талазы-биле күрүне планында доктаатынган онаалга эрткен чылын ажыг күүсетинген. Тонна-километрге демир оруктарын оттулар чүүл чарыгдары 1950 чылга деңизерге 3 хуу кызырлан. Ынчалза-даа демир оруктарны ажыглаарын экижидери-

нин онаалгазы долузу-биле күүсетинген. Хем транспорту-биле чүк сөөртүлгезинин чыл планы 1951 чылда 100,6 хуу күүсетинген. Хем транспорту-биле чүк сөөртүлгези, 1950 чылга деңизерге 13 хуу улгаткан.

Далай транспорту-биле чүк сөөртүлгезинин планы 1951 чылда 102 хуу күүсетинген. Далай транспорту-биле чүк сөөртүлгези, 1950 чылга деңизерге, 8 хуу улгаткан.

Автомобиль транспортуна чүк сөөртүлгези 1950 чылга деңизерге 20 хуу улгаткан.

VI.

Улус ажил-агыйында капитал салышыкының өзүлдези

1951 чылда тудушкуну калбак программазын боттадырган. Күрүнениң капитал салышыкының хемчээли 1950 чылга деңизерге, эрткен чылын 112 хуу болган. Электри станцияларының тудушкуну күрүнениң капитал салышыкының хемчээли 1950 чылга деңизерге 140 хуу, кара болгаш өнүг металлургияга салышыкы—120 хуу, хөмүр даш болгаш нефть үлөтүрүңгө—112 хуу, машина тудушкунуна—110 хуу, үлөтүрүнүң тудушкунуна—135 хуу, машина-трактор талазы-биле—106 хуу, транспортка—103 хуу, чуртталга бажычынаарының тудушкуну—120 хуу болган.

Волгага, Донга болгаш Днепрге суг техниктиг улуг-улуг тудушкуну талазы-биле, а ол ышкаш Кол Туркмен каналды тудар талазы-биле 1951 чылда доктааткан планын онаалгалар чедишкенин күүсетинген.

1951 чылда тудушкуну организастаары бедик бүдүрүкчүлүгү дыка хөй машиналарны болгаш механизмерни алганнар. Экскаваторлар паркы, 1950 чылга деңизерге 40 хуу улгат-

кан, скреперлериниң—30 хуу ажыг, база бульдозерлер паркы 80 хуу ажыг улгаткан, ол ышкаш өске-даа тудушкуну машиналарының болгаш механизмериниң паркы дыка улгаткан. Тудушкуну бүгү ажилдарының механизациязын тудушкуну улам калбаа-биле ажыглап турар. Тудушкуну материалдары-биле хандырылгачык экижөөн.

1951 чылда тудушкуну организастаары тудушкуну өртөөн, 1950 чылга деңизерге, дыка чигеткен болгаш оон хуусаазын кызырган. Ынчалза-даа хөй-хөй организастаар тудушкуну өртөөн чингедир талазы-биле күрүне планында доктаатынган онаалгаларының күүселдесин долузу-биле хандырылган.

Күрүне бүдүрүлгелери, албан черлери болгаш чер-черин Советтери, а ол ышкаш хоорайларның болгаш ажилчы суурларның чурттакчылары күрүне чээлиниң дузазы-биле 1951 чылда нитизи-биле 27 миллион квадрат метр шөлдүг чуртталга бажычынаарын тутканнар. Оон аңгыда, көдээ черлерде чуртталганың 400 муң бажычынаары тутунгулаан.

VII.

Бараан саарылгазының калбарышыкыны

1951 чылда совет садыг улам ынай калбарышсаан турган. 1950 чылда үлөтүрүнү болгаш көдээ ажил-агыйны хөгжүдөр талазы-биле чедиң алдырган чедишкенин-биле колхозштыр, база куш-ажыктың бүдүрүкчүлүгүн улгатырарының болгаш продукцияның бот-өртөөн чигеткенинин ачызында, массалыг хергелдесин барааннаарының күрүне өртөөн чаа чингелдесин—карточка системаны дүжүргөн соонда дөрт дугаар чингелдени—1951 чылдың март 1-де чазак чоруткан. Эрткен чингеткен чорук совет рубльди улам быжыглап, оон садып алыкчы аргазын бедиткен болгаш чоңга бараан садарын улам улгатырган.

1951 чылдың дүжүдүндө күрүне болгаш кооператив садымының шугумун дамчытыр чурттакчыларга деневир өртөк-биле 1950 чылдыңдан 15 хуу хөй барааннаарын саткан. Оон-биле кады чамдык барааннаарының сатынары улгаткан: эът—32 хуу, колбаса кылыгы—29 хуу, балык продуктулары—14 хуу, сүт саржаа—10 хуу, үнүш үзү—40 хуу, сүт болгаш сүттен кылган чем-

нер—35 хуу, чуурга—20 хуу, чигир—29 хуу, кондитер кылыгы—13 хуу, шай—29 хуу, катчимис—33 хуу, хөвөн-саазында кылган пөстөр—18 хуу, торгу пөстөр—26 хуу, даараалыг кылыгылар—14 хуу, хөм идиктер—11 хуу, бажың херекселдери—50 хуу, чоңга хергелетинер тудушкуну материалдары—45 хуу, ажил-агый саваннары болгаш чунар саваннар—13 хуу, радиоприемниктер—26 хуу, шактар—15 хуу, даараныр машиналар—29 хуу, фотоаппараттар—38 хуу, чадаг тергелер—86 хуу улгаткан. Холодильниктерни, чуудла машиналарыны, тоозун сорар херекселдерин сатынары база-ла дыка улгаткан.

Күрүне болгаш кооператив садымының садыг четкизи улуу-биле калбарган. Эрткен чылын 8 муң хире чаа магазиннер ажытылган. Колхоз рыноктарына көдээ ажил-агый продуктуларын, эн ылангыя далганы, крупаны, чагын, куштарын, куш чуургаларын, катчимисти болгаш ары чигирин садар чорук 1950 чылга деңизерге, 1951 чылда дыка көвүдөн.

VIII.

Ажылчынаарының болгаш албан хаакычтарын санының көвүдээни болгаш күш-ажылдың бүдүрүкчүлүгүнүн өзүлдези

ССРЭ-ниң улус ажил-агыйында ажилчынаарының болгаш албан хаакычтарын саны 1951 чылдың төнчүдөндө 40,8 миллион кижи турган, ол болза, 1950 чылдың төнчүдөндө турганындан 1 миллион 600 муң кижи көвүдээни ол болур. Үлөтүрүдө, көдээ болгаш ыяш ажил-агыйларында, тудушкуну болгаш транспорт ажилчынаарының болгаш албан хаакычтарын саны чыл дүжүдүндө 1,250 муң кижи көвүдөн, өөредилге, эртем-шинчилел болгаш эмнелге черлеринде—барык-ла 250 муң кижи, садыгда болгаш чуртталга-коммунал ажил-агыйның черлеринде—100 муң ажыг кижи көвүдөн.

1951 чылда ажил чокталыр чорук

мурнуңдагы чылдар ышкаш база-ла чок турган.

Ус-дарган, демир-орук, даг үлөтүрүнүң училищелерин, фабрик, завод херээн өөренериниң школланы эрткен чылын 365 муң анык, бедик мержежилдиг ажилчынаар дооскулаан болгаш оларны үлөтүргө, тудушкуну болгаш транспортка ажилдаары-биле чоруткулаан.

Тус-тузунда бригадалап өөренкичлээринин болгаш курстарга өөредиринин аргазы-биле 1951 чылда 7 миллион ажилчынаарының болгаш албан хаакычтарын квалификациязын бедидип өөрткен.

Үлөтүрүдө ажилчынаарының күш-ажылдың бүдүрүкчүлүгү 1950 чылга бодаарга, 1951 чылда 10 хуу

улгаткан, оон иштинде машина тудушкунуна—14 хуу, кара металлургияда—9 хуу, өнүг металлургияда 6 хуу, хөмүр даш үлөтүрүндө—8 хуу, нефть үлөтүрүндө—9 хуу, химия үлөтүрүндө 9 хуу өскөн. Тудушкуну ажилында ажилчынаарының күш-ажылының бүдүрүкчүлүгү 1950 чылга бодаарга, 1951 чылда 9,5 хуу өскөн.

де—9 хуу, химия үлөтүрүндө 9 хуу өскөн. Тудушкуну ажилында ажилчынаарының күш-ажылының бүдүрүкчүлүгү 1950 чылга бодаарга, 1951 чылда 9,5 хуу өскөн.

IX

Культур тургузушкуну, кадык камгалалы болгаш хоорай сайзырадылганы

Социалистик культураның бүгү-ле адырларга 1951 чылда улам ынай чедишкенин чедиң алдырган.

Өөредилгениң бүгү хевирлерин катый алырга, ССРЭ-ге өөренип турганнаарының саны эрткен чылын 57 миллион кижи болуп турган.

Чеди чылдың болгаш ортумак школарнын саны чыл дүжүдүндө барык-ла 5 муң көвүдөн. Ол школарнын 5—10 класстарына өөренип турганнаарының саны 2.500 муң кижи көвүдөн.

887 дээди өөредилге черлеринге 1951 чылда (заочное өөренип турганнар-биле кады) 1.356 муң студентилер өөренип турган, ол болза, 1950 чылда турганындан 108 муң кижи көвүдөн ол 3.543 техникумнарга болгаш өске-даа ортумак тускай өөредилге черлеринге (заочное өөренип турганнар-биле кады) 1.384 муң кижи өөренип турган, ол болза, 1950 чылда турганындан 86 муң кижиге көвүдөн.

1951 чылда дээди өөредилге черлери 201 муң кижи болгаш техникумнар 262 муң анык тускай эртемнигерни доостуруп үндүргөн.

Улус ажил-агыйында ажилдап турар долу, дээди билигилг болгаш ортумак техник билигилг тускай эртемнигерин нити саны 1950 чылда турганындан 1951 чылда 8 хуу хөй болган.

1951 чылда дээди өөредилге черлеринге болгаш эртемниң албан черлеринге 24 муң ажыг аспирантлар эртем ажилына белеккенип турганнар.

Эртем, чогадылга, литература болгаш уран-чүүл талазы-биле шыларангы ажилдары кылганы дээш 1951 чылда 2.694 эртемдээнерге, инженерлерге, агрономнарга, литератураның болгаш уран-чүүлдүн ажилдакчыларына, ажилчынаарга болгаш көдээ ажил-агыйны мурнакчыларына Сталинчы шааналдык лауреады деп атты тывыс кылган.

Күрүнениң болгаш хөй-нияти организастаарының эргезинге бүгү-ле хевирлерин 350 муң ажыг библиотекалар турган болгаш оларга нитизи-биле 700 миллион ажыг кезек номнар турган.

1951 чылда кино үндүрер черлерин саны эрткен чылга деңизерге, 4 муңга көвүдөн. 1951 чылда театрларга болгаш кино үндүрер черлерге 1950 чылдыңдан 12 хуу көвей кижи барган.

1951 чылдың чайынының дүргүзүндө 5 миллион ажыг бичин уруглар болгаш элээди уруглар пионер лагерлеринге, уруглар санаторияларына, экскурсия-туристи баазаларга дыштанып чораш болгаш уруглар садтары, уруглар бажычынаары болгаш уруглар асылдери-биле кады чайлаг черлерге чай дүргүзүндө организастың-биле барып дыштанып.

Эмнелелерин, божуур бажычынаары, диспансерлерин болгаш дыштанылг бажычынаарының четкилерин 1951 чылда улам калбарган. Эмнелге черлеринде болгаш божуур бажычынаарынын саны 1950 чылга деңизерге барык-ла 50 муңга көвүдөн. Санаторийлерде болгаш дыштанылга бажычынаарына ооруннаарынын саны 18 муңга көвүдөн. Эмчилерин саны 1950 чылда турганындан 1951 чылда 6-дан хөй хуу көвүдөн.

Эмнерни, эмнээр херекселдери болгаш дерилгелерин кылып үндүргени 1950 чылга деңизерге 36 хуу көвүдөн, ол чорук болза, эмнер-биле, эн чаа аппараттарлар-биле болгаш эмнелге херекселдери-биле эмнелге черлерин хандырып, чепселдесин дыка экижидерин аргазын берген.

Коммунал бүдүрүлге черлерин тудураары болгаш хоорайларын, ажилчы суурларын чаагайжыдып сайзырадырының талазы-биле, суг дамчыдылганы болгаш канализацияны тургузарының, трамвай болгаш троллейбус харылзаазын, а ол ышкаш чуртталга черлерин газчылар, чылдыр талазы-биле ажилдарын улгатырарының болгаш хоорайларын кудумчуларын болгаш шөлдерин дескилеп, асфальдылаарының болгаш парктарын, кудумчуларын болгаш бульварларын кылырының талазы-биле улуг ажилдар 1951 чылда мурнуңдагы чылдар ышкаш база-ла чорутушуп турган.

X.

Национал орулганың болгаш чурттакчыларын орулгазының өзүүшкүңү

ССРЭ-нин национал орулгазы деневир өртөктер-биле 1950 чылга бодаарга, чылда 12 хуу көвүдөн.

Совет Эвилелинде национал орулга шуптузу ажилчы чононаары болуп турар. Ынчангаш ССРЭ-нин ажилчы чононаары боттарының материалды болгаш культурут хергелдеринге ажыглаары-биле эрткен чылдагызы ышкаш национал орулганы дөрттүң үш кезин алган, а национал орулганы оон артканын социалистик бүдүрүлгени калбарына болгаш оон-даа өске күрүне болгаш хөй-ниятини хергелдеринге ажыглаары-биле күрүне, колхозтар болгаш садыг организастаары алган.

Национал орулганың өскөн чорук болза, ажилчынаары тараачынаарының болгаш интеллигенциянын материалдыг байдалын улуу-биле экижидер, хоорайга болгаш көдээ-даа социалистик бүдүрүлгени улам-на калбартыр арганы берген.

ССРЭ-ниң чононуң материалдыг байдалынын экижээни болза, ажилчынаарының болгаш албан хаакычтарын акша болгаш боттуг ажил төлөвиринин өскенинде, колхозтун нити ажил-агыйында болгаш коьдан чанынын болгаш хуузунда даа ажил-агыйында тараачынаарының алыр орулгазының өскенинде тодаргай кеступ турар.

Оон аңгыда чоң 1951 чылда мурнуңдагы чылдардыгы ышкаш, күрүне-ниң күсели-биле акша дузалам-

чыларын, ажилчы, албан хаакычтарын социал камгалал талазы-биле төлөвирлерин, социал-хандырылыгынын акша-дузаламчызын, санаторийлерге, дыштаныр бажычынаары болгаш уругларнын албан черлеринге халас болгаш чингеткен өртөктуг пүтөкчаларын, хөй уругларды болгаш бот иелерге акша дузаламчыларын, медицинаның халас дузаламчызын, халас өөредилгени болгаш квалификациязын бедидерин, өөренкичлерге стипендияны болгаш өске-даа төлөвирлерни болгаш чингелдени алган. Оон ынай бүгү ажилчынаар болгаш албан хаакычтар, азы 41 миллион хире кижи күрүнеден төлээр ийи недөлдөн эвээш эвес хуусаалыг шөлзени алганнар, а дыка хөй чүүл профессионалыг ажилдакчылар оон хөй хуусаалыг шөлзени алганнар. Чон болза, 1951 чылда мында айтыкан төлөвирлерге болгаш чингелделерге күрүне күсели-биле 125 миллиард рубль түңү алганнар.

Калбак хергелдесин барааннаарының өртөктеринин чингезин

СУМУЛАР СОВЕТТЕРИНИН СЕССИЯЛАРЫ

Өвүр районун сумулар Советтери 1951 чылдын дургузунда чоруткан ажылдарынын отчеттарын боттарынын сессияларына чугаалажып эрткен. Ол сессияларга райкүсүмнүн кежигүннери олурушканнар.

Сумулар Советтери чыл дургузунда 30 ажыг сессияларын чыылдырып, ол сессияларга ажил-агый, культура-амыдыралдын чугула айтырыгларын шийтирген. Ол ышкаш ажылчы чоннардын ортузунга хурадалары, митингилерин чыып, база-ла чугула айтырыгларын чугаалашкан.

Районун 5 суму Советтеринде 46 депутаттарын 37-ин боттарынын сонгутурган ажылчы чоннарыннын мурнунга отчеттарын берип, суму Советтеринге ажылчы чонун негелде, хомудалдарын кирип харылаан.

Отчеттүг үениң дургузунда ажил-агыйнын болгаш культура тургузушкунун талазы-биле Саглы, Солчур суму Советтери эки түнелдерин көргүскен.

Ындыг болза-даа, Чалааты, Дус-Даг, Хандагайты суму Советтери ажил-агый, культура тургузушкунун көрдүнгөн планнарын күөсүтпез. Бо суму Советтери боттарынын ажилын сонгукчуларнын даалгаларына, чагыгдарына үндөйлөп эде тургуспаан болгаш Советтеринин организас-массалыг ажилдарын куду денелге тургузуп, боттарын дескинди совет активти амдыга чедир эки хаара тудуп шыдавайн турар.

Оон түнелинде сессияларын чыл дургузунда чүглө 2—3 катал чылдырып, чугула айтырыгларын шийтирлерейн турган. Депутаттарнын болгаш доктаамал комиссияларнын ажилын удуртпайн турганында, оларнын ажилы кончук четпес чоруп турар. Оларнын ажилын суму Советтери хынап көрбөй турар болгаш илеткелдерин албайн турар.

Хандагайты суму Советтеринин депутаттарындан чүглө ийи кижини

сонгукчуларын мурнунга отчеттары кылган. Дус-Даг суму Советтеринин 12 депутаттарын 5-и боттарынын сонгутурган сонгукчуларынга отчеттарын бербээ.

Эрткен отчеттүг үениң дургузунда колхозтарнын организас, ажил-агыйнын быжылгаарынын, колхозчуларнын күш-ажыл сагылга-чурумунун болгаш өске-даа ажилдарнын талазы-биле чугула айтырыгларын суму сессияларына кончук кызыны-биле чугаалажып эрткен. Кайыдаа сумуларда малдыч баш саны дыка чидиргилг болуп турар. Мал чөмчө белектээринин планын суму Советтери күөсүтпезинер.

Дус-Даг, Хандагайты болгаш Чалааты суму Советтеринин ажилында четпестерин отчеттүг сессияларга депутаттар чиди-биле шүгүмчүлзэн. Ол суму Советтери көдээ ажил-агый үндүрүүн чыып күш четпез.

1951 чылдын эгезинде суму Советтеринин даргаларын болгаш секретарьларын семинарлар-чи ийи катеп эртирив, аңаа өске мурнакчы Советтеринин ажил-дуржулгаларын көргүзүп, практиктиг дузаны райкүсүмдун чедирин турдала, чамдык суму Советтеринин даргалары чөгенчиг байдалын көргүскенер. Чижээ, Чалааты, Дус-Даг суму Советтеринин даргалары, район болгаш суму Советтеринин депутаттары Доржу, Кончук олар суму Советтеринин удуртуу ролюн сандаргай байдалга тургузуп, Советтеринин ажилдарын баксыратканнар.

Ол ышкаш суму Советтери ында турар колхозтарын удуртпайн турар. Оң хараазы-биле колхозчуларда күш-ажылдын сагылга-чурумун хаждар, күш-ажылды минимумун күөсүтпес чоруткар бар.

Сумулар Советтеринин отчеттүг сессияларында Советтеринин ажилдарын 1952 чылда үндөзини-биле экижидип чорударынын дугайында шийтирлерин хүлээп алган.

ШАГДЫР.

Мөргөжилдиг дарган

Сүт-Хөл районун Улуг-Алаак сумузунда Жданов аттыг колхозтун дарганы эш С.Өлчей ам үш чыл иштинде үргүлчү дарганнап келген. Бодунун онаашкан ажилына со-нуургалды болгаш эрес шүдүргү ажилдап турары-биле С.Өлчей колхозтун улуг мөргөжилдиг, эн илепкейлиг дарганы болуп турар. Ол эртен 6 шактан кежээ 7 шакта чедир ажилдаш, хүнде 2 кижинин кылыр ажилын, азы ажил ирса-зын 250 хуу чедир күөсүлүп турар. 1951 чылда ол 800 ажыг күш-хүнү ажилдап алган.

Дарган С.Өлчей эрткен чайын

ХООЧУН АНЧЫ

Улуг-Хем районда Сталин аттыг колхозтун хоочун анчыны Сендажы колхозтун өлүк керээзинин күөсүлдези дээш кызымак анип турар. Эш Сендажы эрткен чылдын ок-

тябрьден бээр 530 динни 1 бөрүнү, 1 дырбактыгы өлүрүп, районун белеткел черинге дужааган.

К. ОЛАК.

КИНО

„КӨДЭЭ ЭМЧИ“

Бистин кайгамчыктыг Төрзөн чуртувуста уран-чүлдүн эн чугула кежээ — кино бугу масса чонунга ханы иштинче соксаал чокка санынги кирип турар. Ол, социалистиг реализмнин бүгү эртинезин бодунга шингээтпешаан, бүгү улус ажил-агыйнын яны-бүрү адырларын бодунче хаара тудуп, чүзүп-баазын жанрларга илеретиптир турар.

Бистин чуртун аас-кежиктиг хөй миллион оолдар, кыстары, дээди өредилге черлеринче чыл бүрүде төнчү чок агым-биле шуужуп кирбишаан, аңаа эртемнерин бүгү үндөинерин боттарына шингээди ап, алган теоретиктиг билиглерин практика-биле холбаштырар, дүрген темпи-биле чоруп турар коммунизм тудугларына боттарынын күженишкенирин салыр, Төрзөн чуртунга, бүгү ажилчы чонга бараан болур дээш, чуртун кайы бүгү булунаарыне дидими-биле аъттанып үнүп турарлар.

Совет мурнакчы интеллигенциянын хөй яны төлөөкчидеринин бирээзи—совет медицина ажилдакчыларын чогоадыкчы ажил-инин ам үде чуртун киноэкраннарынче тарап үнген «Көдээ эмчи» деп кино чуртун додаргайы-биле чугаалап турар. Ук кино чурукта болушкуннар колхоз суурунда улуг эвес көдээ эмнегеле болуп эртер. Москваын медицина институтун дооскаан анык эмчи Татьяна Николаевна Казакова көдээге барып ажилдаары-биле томулаашкын алгаш, улуг эвес демир орук станцияныга көзү дүшкеш, районун калык камгалап килдингече чедип келир.

Районун калык камгалап килдингезин эргелекчи чаа эмчи Казакованы колхозчу көдээ суурга эмнегеле 50 ажыг чыл дургузунда ажилдап келген дуржулгалыг кырган эмчи Арсений Иванович Арсеньевтин эргелекчилеп турары көдээ эмнегелеге барып ажилдаары-биле чорудуптар. Эмчи Татьяна Казакова томуйлаашкын алгаш, аңаа барып шүдүргү ажилдаары-биле бодунун мурнунга шыгыны сорулганы салгаш, ынаар аъттаныптар. Кажан Татьяна Казакова суурга чедип келгенде, Арсений Иванович Арсеньев бодунун бүгү чуртталгазында ажилдап келген эмнегезинин бүгү байдалы-биле, оон ажилдакчы сестралары-биле таныштырып турар.

Татьяна Казакованың көдээге чогадыкчы эмчи ажилы шак ынчаар эгелээр. Ындыг болза-даа оон мурнунга бергелер ол дордан туруп келир. Оларнын иштинде хамыктыг бергези—колхозчу тараачынарнын аңаа ханы ынакшылын, бүрүн идеялар чалаап алырында турган. Эмчи Арсений Ивановичинин эргелекчилеп турганы ол улуг эвес эмнегеле чүглө ол колхозту эвес, харын оон чоок кавызында турар 12 колхозту хаара тудуп, оларнын ажил-ишчилеринге медицина дузамчынны база доктаамал көргүзүп турган. Кырган эмчи Арсеньев Казакованы дүне, хүндүс чок чалаашкыннарге үргүлчү дидими-биле томуйлап, эргежок чугула практиктиг сумелерин бербишаан, оон ажилга сундулуп, кызымаан чоруту өөренип билбишаан, аңаа быжымы-биле идеялар, чалаашкыннарге аъттарып турар.

Комсомолчу кадарчы

Комсомолчу Дамы-Сюрюң бичезинден тура-ла малга кончук анык чорайт, ол школачы үезинден эгелээш-ле ада-незинки малын кадарып өзүп келген. Кажан оон ада-нези колхозка кирип турда Дамы-Сюрюң бичи турган, ол ынчаарда-ла колхоз даргалына колхозтун хоюн кадарып көрейи деп дилег кылган, ынчалза-даа колхоз дарганы ынчаарда ону ам-дээ бичи тур сен, өзүп ал дээш чөпшээрвейин барган.

Мал ажилына анык анык оолдун күзели 1949 чылдын төнчүзүнде боттанган. Ынчалза-даа Эраинин «Чаа орук» колхозтун баштаар чери аңаа колхозтун бир кодан хой малын кадарыры-биле хүлээди берген. Комсомолчу Дамы-Сюрюң колхоз баштаар черинин ол идеяларын өөрүшкүлүү-биле чоргаларын хүлээп алган. Оон эгелээш ол эсүлүг кадарчы болуп берген.

Дамы-Сюрюң бодунун хоюн кадарарда зооветеринар ажилдакчылары-биле үргүлчү сүмележи, оларнын айтмышын ап турар болгаш чаксы, чайгы, күскү, кышкы оларларын зоотехниктиг дүрүм өзугаар шын организастал, каларган малын калык, шыраак өзүлдөз дээш улуг сагыш салып ажилдап турар.

Комсомолчу кадарчы эш Дамы-Сюрюң 1950 чылдын чайынында 291 төрзөн хойларындан 291 хура-

ганнарны бүрүн камгалап алган, ынчаарга 1951 чылда төрзөн 304 хойларындан 318 хураганнарны бүрүн менди ажаап, доруктуруп алган. Ам оон ажаалгазында турар шээр мал семис шыраак, эки күшденгелдиг кыш ажып турар.

Мурнакчы малчын комсомолчу кадарчы эш Дамы-Сюрюнү колхозта комсомол организациязынын отчет-сонгудалдыг хурамындан районун комсомол конференцияныга баар делегатка сонгаан. Эш Дамы-Сюрюн районун комсомол конференциянын индирини кырынга үнүп келгеш колхоз бодунун эгезинде бодунуң ажилдап турарын дугайын, эн ылангыя мал ажилынын талазы-биле бодунуң дуржулгазын, малды канчаар кадарып, азырап турарынын дугайын конференциянын бүгү киржикчилеринге — оон боду ышкаш районун база-ла өске колхозтарындал келгилзэн колхозчу оолдар, кыстарга чугаалап берген. Эш Дамы-Сюрюн ол конференцияга чүве чугаалап тургаш, ам бо чылын төрүүр ужуруг 522 баш хойларыннын чаш төлдерин чүс хуу менди камгалап алыр мен — деп хүлээлге алган.

Районун болгаш областын өске-даа колхозтарын мал ажилында ажилдап турар комсомолчу малчыннар эш Дамы-Сюрюнүн үлегерин алыры чугула.

М. ХЕМЕР-ООЛ.

Кыштаглаашкын эки чоруп турар

ЧАА-ХӨЛ. (Телефон-биле). Чаа-Хөл районун Чаа-Хөл сумузунда «Бай-Будун» колхоз, (даргазы эш Комбу, партия эге организация секретари эш Хайдып) колхозтун ийитилештирген малын кыштаглаашкынын эки организастап турар. Колхозтун 1730 баш хой болгаш өшкүлери Бел болгаш Сарыг-Холдун даг оларларында 6 кезек черде кыштагладып турар. Ол шээр малдын күш-денгели эки болуп турар. Хой кадарчы эш Балчый сөлүгү хүннерде төрзөн 22 хойларындан 22 каракул хураганнарны бүрүн менди камгалап алган. Хой кадарчы эш Ындараа төрзөн 73 хойларындан 73 хураганнарны бүрүн менди камгалап алган.

Колхозтун төрүүр бөлөрин няпти чылгыдан үскеш агы кадарып турар. Ол бөлөрин кол чылгычы эш

Биче-оол Шаңчы ховузунда кадарып турар. Ол төрүзе чогуур бөлөр-биле элдерширеринге дон уктуг бир болгаш тыва уктуг ийи аскырларын тускай азырап дыштандырып турар. Ынчаарга 120 баш анык чылгыч малдарны коммунист эш Манай-оол Будакта кадарып турар.

Колхозтун 50 саныг саар инектерин эштер Овул болгаш Чиней олар ийи кезек черде кадарып турарлар. Олар кайызы-даа төрүзе чогуур инектеринден 25—25 баазаларын бүрүн менди камгалап алыр деп хүлээлге алган ажилдап турар. Кышкы үеде малга белеткээр бүгү чемирни колхозтун малчылары план өзугаар чөп болгаш каннагалдыг чарыгап турар. Колхозта ам-даа 386 тонна сиген болгаш 80 тонна саваң бар болуп турар.

К. ОНГА.

Шээр мал оолдап турар

ШАГААН-АРЫГ. (Телефон-биле). Улуг-Хем районун Эйлиг-Хемде Сталин аттыг көдээ ажил-агый артелинин шээр малы киди-не оолдап турар. Колхозтун хойжузу эш Сендажынни кадалында 377 баш хой бар, оон иштинде 150 төрүүр хойларын 60-ны оолдаан болгаш оларнын чаш төлдерин бүрүн менди камгалап алган.

Оон аңгыда колхозтун хойжузу эш Алдынай 229 өшкүлери кадарып турар. Оон иштинде 120 саныг төрүүр өшкүлери, иштинден ам 60 өшкүлөр төрзөн болгаш олар-

нын чаш төлдерин база бүрүн камгалап алган.

Колхозтун бүгү шээр малынын няпти байдалы ам удазында багай эвес, күш-денгели эки. Ындыг болза-даа малдын аразында чамдык аарыглар бары билдинип турар. Ынчаарга сумуда мал эмчизи Кукалова болгаш зоотехник Түкүреш оларны колхозтун аарып турар малдарын бары көөр дугайында каш удаа чалаарга барбайн турар. Бо дугайында районун көдээ ажил-агый килдини дарый хуусаа иштинде хемчег алыры негетинип турар.

Х. ТЕМБИРЕЛ.

РЕДАКЦИЯГА ЧАГААЛАР

Садыг ажилын өкижидер

Чөөн-Хемчик район болза, областа улуг районнарын база бирээзинге санадык турар болгаш оон чурт девискээринде садыг четкилерин чыл бүрүде-ле калбарып турар. Ындыг болза-даа, районун удуртуп баштаар черлери районда салыг четкилеринин ажилын өкижидер, садыг черлеринин ажилын культуразын бедидер болгаш садыг ажилдакчыларын ажилга хары-салгазын улгатырар талазы-биле ажилдарын улуг-ла херекке албайн турарын харазы-биле районда садыг четкилеринин ажилы чер-ле бөөделевейн турар.

Бо дугайында чижек кылдыр Чыргакынның «Чыраал-Бажи» колхозта магазинин байдалын чугаалаарга-ла билдине бээр. Ол магазинин эргелекчи Байыр-оол бо аразында чангыс-даа хун орта садыглап көрбөн болгаш харын ол арагалал алгаш ужуп калган чытканы чонга хөй удаа көстүп турар. Оон садыгнын ишти, дашты үргүлчү кирлиг, бокут болгаш антисанитарлыг байдалда туруп турар. Ол хамааң чок хергелелдин чугула барааннары, аш-чөмчү продуктулары хир-чам, до-вуррак-доозун аразында чыдып турар.

Оон аңгыда районда ол болгаш

өске-даа черлерде садыг бажыннарын септелелерин чыл бүрүде-ле кылбайн турганын харазы-биле чамдык магазинер сандан үнериге чаптап турар, кооперациянын өчү хөрөнгизинге ээ-харысалга чок чоруткар бар болуп турар. Чижээ, Чыргакынның Даштыг-Кежигде магазини болгаш аңаа хамаарышкан тудугларын кылганга бээр чээрби чыл чыгап турар, ынчаарга ол бажын-балгактарын кам чок багай эдилеп келгенини түнелинде ам ол бажыннар үрейип дүжөринин кырында туруп турар.

Районун садыг четкилеринде ажилдап турар кижилер безин чадаарда кышкы үеде олар ажилын безин четче белеткеп адыр чүүлдер бар. Оон хараазы-биле магазинерге кышкы үеде кижин кирер аргажок соок болуп турар болгаш харын садыкчылар боттары безин соокка докуп, холун үрдүнериге, Судун депениринге өйлекип турар чорук кымга-даа чажыт эвес-ле болбайт.

Ынчангаш районда садыг четкилеринин ажилында бар четпестерин дарый унуткаар болгаш ол культурулу совет садыг черлеринин ажилын чогуур негелдизинге чедир көдүрүп тургузары онза негетинип турар.

М. ООЛЧУКАЙ.

Учётту чурумчудар

Кызылдын көдээ районун чамдык колхозтарында учёт ажилы кончук куду денелге турары илеретип турар. Эң ылангыя «ТАРН XII улуг хуралы» колхозтун ревизия комиссиясы эрткен чылдын иштинде чангыс-даа хыналда кылбаан, оон ужурунда колхозтун сан-хөө, эр-херекселдери болгаш колхоз кежигүннеринин күш-хүнүнүн талазы-биле учёт кончук будалчак.

Колхозчуларын күш-хүнүн өзү барымдаалап, четпес, азы азыр санап турар чүүл бо колхозта бар болган. Чижээ, тудуг ийжи белеткеп турган бригадага, аът транспортунга ажилдаан кижилерге күш-хүнүн четче санап бербээр. Ону колхозчулар негелде салып келген үеде ам тариф өзугаар санаан.

Районун «Малчын» колхозта учёт ажилын байдалы база-ла ыңдыг ызылгы. Колхозтун эр-херекселдеринин шын учеду чок, оон ужу-

рунда эр-херекселдин чежези бары, чогу билдинмес.

Оон туржук колхозта тускай аксир чок, ынчангаш үнген, кирген ажилдарын түнү билдинмес. Акша чүүлү колхоз даргазы Логулабайда, санакчы Базаанда туруп турар.

Колхозчуларын холунда күш-хүнүн демделгезинин дептери бар, ынчалза-даа ында чангыс-даа чүве демделгезин арыг хевээр.

Бо талазы-биле ажил мындыг куду денелде турунда районун көдээ ажил-агый килдини (эргелекчи эш Достак-оол) аңаа тааржып турары кончук четпес. Ол чорук колхоз баштаар черинин база-ла учёт ажилче кичээнгенин салбайн келгени илеретип турар.

Ынчангаш сорулга болза, районун көдээ ажил-агый килдини колхозтарын учёт ажилын бедик денелге тургузуп, ону үргүлчү хынап турары негетинип турар.

А. СУНДУЙ.

Чоннун идеяларын хандырбайн турар

Улуг-Хем районун Ийи-Таала Димитров аттыг көдээ ажил-агый артелинде эмнегеле пунктузу бар. Эмнегеле пунктузунун бажыннын колхоз селтеп берген. Ийи эрээл бажыннын бир эрээлин аарыг кижилер хүлээп алыр чер, бир эрээлин эмнегеле эргелекчинин чурттаар чери кылдыр таарыштыр кылган. Отутлар ыяш бар, демир суугулар эки кылдыган.

Ындыг турбузе, эмнегеле пунктузунун эргелекчи Р. Ускова чонун негелдизинге чедир ажилдавайн турар. Аарыг кижилерин хүлээп алыр-

да эптинг-ээлдек эвес, оларнын чүглө аскын барымдаалап эм бээр, херек кырында аарыг кижини аарыг черин көрбес, шинчыве чоруткар бар. Бо дугайында аңаа чоразан кижини бүрүзү хомудап чугаалап турар.

Чоннун идеяларын чөп хандырып, аарыг кижилерге эптинг-ээлдек болуру совет эмнегеле ажилдакчыларынын хамыктын мурнуна сагыр хүлээлгези болур. Эш Ускованың бо четпес чорун чогуур хамаарышкан черлер дарый хемчег алыр херек.

В. САНЧАЙ-ООЛ.

чаастыгы кылды эргевис чок. Эмчинин чаастыгы—кижини амызы ол — деп, аңаа ол чугаалаар. Татьяна Казакова бодундан улуг назылыг, байлак дуржулгалыг эжинин ерктик арга-сүмезин ылапты-биле билип, Төрзөн чуртуун, большевик партиянын, Совет чазактын аңаа идеяларын бүзүредир дээш, бодунун сорунун бизин-даа сыйкап, онза күженишкенин-биле ажилдаарын үргүлчүлешпешаан турар.

Совет гуманизминин бедик идеяларын синдиккен, оларнын эн эки шынарларынга кижизитинген анык специалист кыс, мурнакчы медицинаныг байлак дуржулгалыг хүнүрү дагаланып, ону практиктиг ажилына билигли-биле ажилдап, шаг үргүлчү кады ажилдап турары колхозчу тараачынарнын, оларнын тус-тузуунун онзагай байдалын ханызы-биле өөренип, оларнын амыдыралыне синдикип келгени-биле практиктиг ажилга базым бүрүде көсүрү-биле өзүп олурарын көрүкчүлөр кино чуртуктун бүгү дургузундан көөр. Шак ындыг кызымак болгаш шийтирлиг бурунгаар чүткүжүлүнүн ачызында, анык эмчи Казакова чонун идеяларын, аңаа эңи ынакшылын болгаш хүндүткелдин бодунга удаткандажок чаалып ап шыдаар-даа. Оон, эң баштай кылган нарын операциясы, элекке божуур байдалга таварышканы, бергезешкенин көрүп эгелзэн херээженни божудуп шыдааны, аар аарыга хенертен таварышкан эжи кырган докторнун амызын камгалааны ол дугайын кончук додаргайы-биле бадыткадыр.

Эмчи Казакованың колхозчу суурга ажил-чорудулгазы чүглө зарыг улус эмнеер-биле кызыгаарлаанын калбас, суурга суг дамчыдылганы тургузарына, эмнегелин чаарты

чепсеглеп дериглээрине, ылангыя лаборатория болгаш рентген тургузарына ол онза идеяларын кирип эртер. Ол болза, Татьяна Николаеванын кады ажилдап турар эжи, кырган доктор Арсеньевтин каш-каш он чылдар иштинде бодоп чоразан күзелдин херек кырынга боттанганы ол болур. Совет интеллигенциянын, ылангыя медицина ажилдакчыларын үр-түңнелдиг ажилдааны-биле ук колхозчу суурун ары, оон чурттакчыларын амыдыралы улам-на чаартынып, культурулуг хевирже шийчи бар чыдары чурукта көргүстүнгөн.

Социалистиг көдөзини культурулуг хөгжүлдүзү, ылангыя оон чурттакчыларын калык камгалаы дээш ак-сеткилдиг, кызымак ажилдап турар эмнегеле ажилдакчылары-биле чергелештир, база-ла анык эмчи Төмкин ышкаш, бодунун ажилын үмелес, ажил-херекти хамаачок бодар, бодундан улуг, дуржулга эштеринин санал-оналын херекке албас, чонга ынак эвес, колхозчу көдөзин харын-даа хорутталдыг шөлдүгенин чери ышкаш кылдыр көрүп турар, социалистиг гуманизминин өзүзүңга кижизитинмес кижинин овур-хевирин база ук кино чурукта көргүскен.

Татьяна Николаеваның ажилдап турары көдээ эмнегелин эргелекчи эш кырган эмчи Арсений Иванович Арсеньев көдээге чартык чүс чыл ажилдап келгенин талазы-биле чыгдыган дуржулганын сириндип бижзэн бодунун эртем ажилын Бүгү-эвилелдин эмчилеринин чөвүлел хуралына кады баксыраан ужурунда боду-биле барып илеткеп шыдаас болганы-биле оон орунуга илеткел кылары-биле Казакова шуут идеясы, ону ук чөвүлел хуралче аъттарып чоруткан. А Татьяна

А. КЫЗЫЛ-ООЛ.

Улус демократиязынын чурттарынын көдээ ажил-агыйы көдүрлүүшкүндө

(«Быжыг тайбың дээш, улус демократиязы дээш!» деп солунуң арбыннан)

«Быжыг тайбың дээш, улус демократиязы дээш!» деп солунуң ээлчегли 2 (166) дугаары Бухарестиге үнгөн.

Солунуң «Улус демократиязынын чурттарынын көдээ ажил-агыйы көдүрлүүшкүндө» деп мурнуку чүүлүндө бижип турары болза, улус демократиязынын европа чурттары күрүнө болгаш политика, экономика болгаш культура амырларынын бүгү талазы-биле кайгамчыктыг чедишкенин-биле 1952 чылче киргепер.

Улус-демократтыг тургузуг хоорай биле көдээниң ажилчы чоннарынның чогаалдыкы күштерин оттуруп, ол күштерин улус ажил-агыйын катат тургузар болгаш оон ынай хөгжүдеринче, социализмниң тургузуушкунуңче болгаш улус массаларнын чаагайжыдылганын шийтпирлиг экинжеринче организастап чорутканынын ачызында ол чедишкенин чедиң алган деп бижип турар.

Улус демократиязынын чурттарынын көдээ ажил-агыйы улуг чедишкенин чедиң алган. Улустун дүргөн өздөздө, күрүнениң көдээ ажил-агыйга хун-бүрдө көргүзүп турар дузаламчызы, коммунисттиг болгаш ажилчы партиаларнын тараачыларын ортузунга чорудуп турар канчаар-даа аажок улуг политиктиг болгаш кижизидилгендиң ажилы болза, ол чурттарнын көдээ ажил-агыйын көдүрүгө болгаш чаартып тургызарга бүгү чүүлдерин тургускан. Көдээ ажил-агыйнын көдүрүлүүшкүнү бодунуң ээлчегинде индустриянын оон ынайгы хөгжүлдесинге чугула аш-чечиниң болгаш чиг-эттин суурун калбартакан. Улус демократиязынын чурттарынын көдээ ажил-агыйнын продукциянын нийти хемчээли чыл келген тудум-на өзүп турар. Чижээлээрге, Румынияда кызыл-тастың гектардан ап турар ортумак дүжүдү 1949 чыл-биле дөмөйлээрге 1950 чылда 14,1 хуу, а 1951 чылда — 80 хуу көвүдээн. Болгарияда көдээ ажил-агый продукциянын хемчээли 1950 чыл-биле дөмөйлээрге 1951 чылда 43 хуу көвүдээн. Улус демократиязынын чурттары мал ажалынын бүгү адырларынын талазы-биле база улуг чедишкенин чедиң алган.

Улус-демократтыг тургузугуну тупру келгенин баштайгы үезинде-ле боттаңдырып чоруткан болгаш бо чурттарнын көдээ ажил-агыйнын көдүрүлүүшкүнү белеткээр ревлюстуг аграр чаартылгаларнын канчаар-даа аажок улуг ужурудузун бо чүүлдө айттып турар. Аграр реформанын түнелинде чер болза, черге ажалдап турар кижилериниң хулугче шилчээ, көдээ чонуну социал составы эскерилген, помещиктер ангы кылдыр узуткатынган, көдээ ажил-агый пролетариатынын хөй санын армизан — хөлектерин барыч чок болгон, бичин черип тараачылар буг кырынга быжымы-биле туруп алган, кулактар көздө боттарынын экономуг болгаш политиктиг күжүн шыкынганар, үүрмөк болгаш ортумак тараачыларнын материалдыг байдалы экижээн. Бо болза, кол тараачын массаларнын улус-демократтыг тургузугуниң түнелинде болгаш аграр реформанын чорутканынын түнелинде алган улуг чедишкени болур.

Улус демократиязынын чурттарына Совет Эвилелинин бүгү талазы-биле көргүзүп турар дузаламчызынын канчаар-даа аажок улуг ужурудузун солунуң мурнуку чүүлүндө оңа демдегелеп турар. «Улус-демократтыг чурттарынын көдээ ажил-агыйнын көдүрүлүүшкүнү болза, үнелеп чептес акы-думанын дузаламчызынын ачызы-биле болдунар арталыг болган, Совет күрүнө болза, улус-демократтыг чурттарга тракторларны, комбайннарны болгаш өске-даа чаа-чаа көдээ ажил-агый машиналарын, минералдыг удобренелерин, бедик шынардыг сорттуг үрежизинер берип, бодунуң байлактыг агротехниктиг дуржулгазы-биле дузалап келген болгаш дузалап турар».

Бо чурттарнын көдээ ажил-агыйында күрүнө-социалисттик сектор өзүп, быжыгып турар. Көдээ ажил-агыйнын көдүрүлүүшкүнүнүн эң чугула быразы, оон социалисттик чаартылганынын даянар пункттары болур күрүнениң машина-трактор станцияларын Совет Эвилелинин үлгери-биле улус-демократтыг чурттарда нийтизи-биле 1100 ажыны тургускан. Чаа-чаа көдээ ажил-агый машиналары тараачыларнын хун-бүрдүгө амырларыныч улам быжымы-биле синигип турар. Чижээлээрге, Польшанын ховуларынга 1951 чылда 25000 ажыг тракторлар ажалдап турган, ол болза, чуртка

дайын мурнунда чылдарда турган тракторларнын санындан он-он катат ажал турар. Болгарияга эртен чылын 550 совет комбайннар ажалдап турган, трактор паркы 1950 чыл-биле дөмөйлээрге 24 хуу көвүдээн.

Улус демократиязынын чурттарынын көдээ ажил-агыйнын оңа чүүлү болза, күш-ажылчы тараачыларнын катышкан ажил-агыйже өзүп турар чүктүлү болур. Совет Эвилелинин колхозчу тараачыларнын үлгери-биле болгаш боттарынын шуут дуржулгазы-биле ол чурттарнын тараачыларны көдээ ажил-агыйны коллективтиг хевир-биле чорударынын улуг артык күчүлүүгө улам өзүрүп турарлар. Социализмниң ылгалдыг ийн үндөзүнүң — улуг социалисттик үлгүлүнүн үндөзүнүн көдээ ажил-агыйны барындаштырарга чурттарынын үндөзүнүн тургузуп болгаш деп марксизм-ленинизмниң өөрденин барындаштырарга чурттарынын коммунисттик болгаш ажилчы партиалары сөөлгү 2—3 чылдарда бүдүрүлгө кооперативтерин тургузуп тургаш, көдээ ажил-агыйны социалисттик релсьче чоорту шилчилерин эгелээн болгаш бо талазы-биле шыгыгы чедишкенин чедиң алдынган.

Анык көдээ ажил-агый бүдүрүлгө кооперативтеринин дуржулгазы, оларнын үүрмөк хуу ажил-агыйга болаарга күчүлүг амырларчы күжү болза, шыдалгыр амырлардын карачангышын оору кооперация болур деп чүвени көргүскөн. Чижээлээрге, улус демократиязынын бүгү чурттарынын кооперативтиг шөлдеринде 1951 чылда алган ортумак дүжүдү хуу ажалдыг тараачыларнын шөлдеринден алган ортумак дүжүдүндө 15—40 хуу ажалып турар. Оон түнелинде кооперативтер бедик орулгаларны алганар. Ынчаарга аксеткиди ажил-ишти бүрүз мурнунда бодунуң бичин дилдик чегинге ажалдап тургаш кажан-даа ап көрбөз болгаш ап-даа шыдавас хире продукцияны ажалдап алган күш-хүнүңе алганар.

Улус демократиязынын чурттарынын коммунисттик болгаш ажилчы партиаларынын ам бо үедө кол чугула сорулгазы болза, бүдүрүлгө кооперативтерин политик болгаш организаста, ажил-агый талазы-биле оон ынай быжыдыры болур. Кооперативтерге кирерде эки-тураның принциптерин болгаш оон уставын шыгыгы сагынар, кооперативти иштики демократияны калбартып, оларны чөп удуртулга-биле хандынар, күш-ажылды чөп организастаар, кадрларын шийлип алып, таарыштыр тургузар болгаш кижизидер чорук — бо сорулгаларны күсөдириниң чугула чүүдү болур деп солунуң мурнуку чүүлүндө база бижип турар.

Улус демократиязынын чурттарынын көдээ ажил-агыйнын көдүрүлүүшкүнү кадыг-дошкун ангы демиселинин үезинде болуп турар. Кулактар болза, хоралакчы, үрегдекчи, харын-даа өлүрүкчү чорукка чедир янзы-бүрү ажык, чажыт аргалар-биле удурланып турар. Америк империализмге баштапкан бүгү делегей реакциясы болза, улус-демократтыг өзү-чүрүмү чок кылып узуткаарын кулактарга хордап турар. Ындыг болза-даа, ол демиселдиң чорудулганында кулактарнын көздөсө сууру улам түрүлүп узуткатынган турар, ынчаарга ажилчы ангынын тараачылар-биле эвилели ажилчы ангынын удуртулгазы-биле улам калбарып, быжыгып турар. Ол эвилелди оон ынай быжыдыры — коммунисттик болгаш ажилчы партиаларнын чугула сорулгазы болур деп бо чүүлүн түнелинде бижип турар.

Солунуң бир дугаар арнында улустарнын тайбың дээш демиселиниң улам калбарып турар дугайында янзы-бүрү чурттардан келген материалдарнын чыныдырларын бижип турар. «И. В. Сталиннын чаа чылда чагаазын япон улустуң калбак бөлүктери изин-биле байырлап турар» деп редакцияның чүүлүн база парлаан. Ында айтып турары болза, И. В. Сталиннын япон улуска чаа чыл таварыштыр чоруткан төөгүлүг чагаазы япон улустун келир үедиги салым-чаянынга коңчу төөгүлүг ужурудузун болгаш америк реакцияга улуг демиселге депшилгели япон кижини сорук киирип турар. Тайбың камгалалынын япон комитети бодунуң парлап үндүргөн меделелинге «Бо чагаа болза, демократтыг болгаш тайбыңга ынак-шылды Япониянын шын оруун айтып берип турар» деп бижээн.

Румыниянын ажилчы партиазынын ТК-нын Политбюрозунуң кежигүчү Георг Аполтодун «Румыниянын улус республиказында күш-

ажылды чаа өзү-биле көөрү» деп чүүлүн солунуң бо дугаарында парлаан. Авторнуң бижип турары болза, Румыниянын улус чаа улус-демократтыг тургузугун ачызында бодунуң салым-чаянын шуут колга алганы-биле чаагайжыдылганы болгаш аас-кежиниң оору ажилчы чонун мурнуга ажитынган. Бүдүрүлгениң кол чепсек-херекселдерин ажилчы чонун холунга шилчидип берген чорук кижилерин меделелинге болгаш күш-ажылды оларнын көөрүңгө ревлюстуг эргилдени болдурган. «Күш-ажылды эш хуузунуң дем-катыжышкыны болгаш социалисттик өзү-биле бот-бодунга дузалакчы чорук социализмниң оору-биле бистин чуртувустун хөгжүлдесиниң шимчедир күжү апарган».

Румыниянын улус республиказында тургузунган чаа бүдүрүлгө харылаалары социалисттик чарышты түрүп үндүргөн. Ам ажилчыларнын, инженер-техниктиг ажалдакчыларнын болгаш албан хаажыктарынын нийти санынын үштүн ийн хуузу социалисттик чарышка хаара туттунган.

Ажылчы чонунуң кызымакай ажилы болгаш Совет Эвилелиниң көргүзүп турар акы-думанын дузаламчызынын ачызында беш чылдын планын амырлар кырынга боттаңдырып, чуртту индустриализастаар соруга чедишкенини күсөдирин турар. Чижээлээрге, үлгүлү продукциянын 1948 чыл-биле дөмөйлээрге 1951 чылда барык 2,5 катат хөйүнү бүдүрүп үндүргөн.

«Социалисттик чарыш болза, ажилчы чонунуң кижизидилгениниң база бир кол методу болур» деп автор оңалап демдегелеп турар.

Румыниянын ажилчы чону болза, бүдүрүкчү күштерин бедилеринге, күрүнениң планын оналгаларын бүрү-бүрү болгаш ажык күсөдиринге Совет Эвилелинин стахановчуларынын күш-ажыл методтарын калбаа-биле ажалдап туралар. Чижээлээрге, 137000 ажилчылар болгаш инженер-техниктиг ажалдакчылар совет стахановчуларын күш-ажылнын бедик бүдүрүкчүлүг методтарын ажалдап турар. Күш-ажылды чаа өзү-биле көөрүнүң тытпып хөгжөзүнүн болгаш стахановчу шимчээшкенин калбарганынын ачызында каш чылдарнын нормазын шагдала күсөткен ажилчылар ам чүс-чүс болуп турар. Румын улустун чуртту иштинге болгаш даштынга ады суура үнгөн күрүнө шаңжалдарын лауреаттарынын аттары билдигир.

Венгриянын ажилчы чон партиазынын ТК-нын кежигүнү Арпад Хазиниң «Венгрияда чер-черин Советтеринин ажилы» деп чүүлүн солунуң бо дугаарында база парлаан. Улус-демократтыг күрүнениң эрге-чагыргазынын органнары — чер-черин Советтеринин чуртту мурнунда тургузунган сорулганы күсөдиринче үлгүлү чоруткан улуг ажилын автор бижип турар. Советтер болза, калбак ажилчы чон массаларны тургузукчу, чогаалдыкы күш-ажылчы, күрүнениң сагылга-чүрүмүн быжыдарынче, чонунуң дайзынлары-биле эптеш чок демиселге мобилизастап, ол талазы-биле улуг чедишкенин чедиң алган. Советтерин калбак масса-биле харылаазы улам быжыгып турар.

«Боливиянын улусу тайбың дээш америк империализмге удур демиселги турар» деп Хорхе Кирога Баргастын чүүлүн солунуң дугаарында парлап үндүргөн. Авторнуң бижип турары болза, чуртту америк империализм аар-берге өлүмүг байдалга таварыштырган. Чуртту экономиказынын кол адырларын америк монополиялар контрольдап турар. Америк империализм болза, чуртту иштики херезинге киржирден ажык шаажылап интервенцияныч шагдала шилчээн. Ындыг болза-даа, ажилчы ангынын болгаш бүгү ажилчы чонунуң сыныш чок күзөл согу болгаш шийтирили америк империализмниң чуртту иштинде чорудуп турар бүгү реакцияны политиканыга удур туруп турар. Бүгү улус массаларын америк империализмге удур шимчээшкенин анык коммунисттик партия удуртуп турар.

Германиянын чагыс-эптиг социалисттик партиазынын ТК-нын секретариатынын кежигүнү Ганс Лаутерниң «Депшилгели герман культуру дээш демисел» деп чүүлүн, Ян Маректиң «Политиктиг демдегелдер» деп чүүлүн болгаш өске-даа материалдарын солунда парлаан

Кореяда болушкуннар

Кореянын Улустуң армиязынын Кол команддалынын дыңнады

ПХЕНЬЯН. Кореянын Улус-Демократтыг Республиказынын Улустуң армиязынын Кол команддалынын январь 28-те меделээни болза, Кореянын Улустуң армиязынын катыжышкынары кыдат улустун эки-турачы кезектеринин сырый деткимчези-биле бүгү фронттарга камгалалдыг тулчушкуннарын чорударын үргүлчүлөп турар.

Фронттарга оңа өскерилгелер болбаан. Фронтунуң тус-тус участоктарына ол черлеринге ужурудузунуң тулчушкуннар болган болгаш артиллерия адышкынары болгулаан.

Январьнын 27-де Улустуң армиязынын кезектери эрик районун артиллерия-биле боолаарын оралдажып чоруп олурган дайзынын бир эсминчезин болгаш өске-даа корабльдерин барынын эриктенге үрей аткан.

Январьнын 28-те чөөн эриктенги районунга халдаашкыга киржиң турган дайзынын ийн самолөдүн дайзынын самолөттөрин кедеп адар адыгы-аңчыларнын отрядтары андара аткан.

Туттурган корей шериглерни америк интервентилерин араатанзыг аажылап турары

ПХЕНЬЯН. Кореянын Төп телеграф агенттели (ЦТАК) «Кочжело ортулук — өлүмүнүң ортулук» деп дыңнадыгы дамчыткан. Дыңнадыкта корей Улустун армиязынын туттурган солдаттарынын болгаш офицерлеринин ол ортулукту туруп турарынын аар-берге байдалын чугаалап турар. Кочжело ортулук өзүлүг хилинчектин чери апарган деп агенттеле айттып турар. Туттурган америк араатаннарга удур элээн каш тура-халышкынарын үндүргүлээн. Туттурган шериглер өөртен бир дугаар-ла корабльдер ортулукка келгениниң сонда туттурган шериглерни эттеп-эридеэри болгаш өлүрери доктаамал чорук апарган.

Кочжело ортулукта туруп туттурган шериглер канчаар-даа шыдажыр аргажок апаргаш, тура-халышкыны 4 хун үргүлчүлээн деп Юнайтед Пресс агенттели 1951 чылдын сентябрыда дыңнаткан. Ол тура-халышкыны америк шериглер басып каан. Туттурганнар этте-

Италиянын ажилчы чоннары тайбыңны негеп турар

РИМ. Чепселенишкениге 250 миллиард лираларны итали казактын телевилеп үндүргөн чоруу бүгү чуртта удурланышкынын хаймыдыры үндүргөн. Специя, Гросето, Генуя, Флоренция, Мантуя, Павия, Терни жомуларда тайбың камгалалынын комитеттеринин инициативазы-биле организастагылаан удурланышкын митингилериниң дугайын парлапта дыңнадып турар. Тайбың камгалалынын хоорай болгаш район комитеттери хөй-хөй бүдүрүлгелерде тайбың камгалалынын комитеттери казакче телеграммалар чоруткулаанар. Чепселенишкениге телевилеп үндүрүп турар хөргегилерини үрлээшкенин чедирген каражаларын чок кылырга болгаш тайбың бүдүрүлгени хөгжүдеринге чарыгдарын ол телеграммаларда негеп турар.

Тайбың камгалалынын Неаполь хоорай комитети болгаш Неапольду элээн каш бүдүрүлгелериниң тайбың камгалалынын комитеттери француз эрге-чагыргаларын тунис патриоттарга удур чорудуп турар араатыныг чоруткарына удур резолюция үндүргөн.

Неаполь жомуңун тайбың камгалал комитети Тунистин тайбың талалакчылары-биле эп-сеткил катыштырышкынын телеграмманы чоруткан.

Январь 25-те каш эзилдирер «Терни» деп заводтун ажилчыларын ажилын 10 минут иштиңе соксатканар, олар Египеттиң чоңуна удур англи шериглерин ханыг үүлгедилеринге удурланып турганар.

(СЭТА).

Тунисте байдалар

ПАРИЖ. Парижтин эртеңги солдуннары Тунисте байдал дугайында дыңнадылар парлаанар.

Француз шериглер, полиция улуска жандармерия тунис улуска удур кадыг хемчеглерин ап чорутушпаан турар. Ван хөштүн районунда болгаш чурттакчылар чедирин «арыглар талазы-биле ажил» чоруп турар далай эриктенде француз танкалар тайбың чурттакчыларын оран-савазын үрегден турар. Тунис хоорайда «караданчы кижилерни» үжөп-чиндир болгаш тудуп хоругдар чоруктар үргүлчүлөп турар деп «Юманите» солун дыңнаткан.

Египетте болушкуннар

Египеттин иштики херектер министриниң парлап конференциясына чугаазы

КАИР. Иштики болгаш даштыкы корреспондентилериниң чоокта чаа болган парлап конференциясына Египеттин иштики херектер министри Сираг Эд-Дин-паша чүе чугаалаан. Исламда байдалдарнын болгаш шында англи чепсектиг күштерин үлгеткени агрессивчи чоруктарнын талазы-биле Сираг Эд-Дин-паша меделтел кылган.

Англи шериглер чөөлүг үедө хоорайда ужурудуктан туралар. Оларнын бүгү үлгедилери черлик, араатанзы болгаш кижидүрү чок болуп турар. «Ол үлгедилерини чүү-даа агартып шыдавас, оларны египетчилерин сагыш-сеткилин кошкандыр дээр күзөл деп көөрдө башка өске чүе турбас. Шап ол кем-буруулул херектер кижиниң меделелинге сыдышпас тур» деп Сираг Эд-Дин-паша чугаалаан.

Танкаларнын болгаш куяк машиналарнын деткимчези-биле хоорайнын улуг кезин эжелеп, хоорайнын тентиг демирлер-биле кайлап алгаш, англи шериглер январь 19-тан бээр чурттакчыларны эң-не бужар-

бак каржы хевир-биле бажынарыдан үндүр октагылап, херезенерни бичин-даа хүндүлөп көрбейн, оларны чаңагашка-ла дашкаар үндүр сывырып туралар.

«Агрессчилерин ажил-чорудулгаларынын районнарында чамдык херезенерни болгаш уругларын тентиг демир-биле кайлап каан лагерлерге күш-биле сүрүп турар, а чамдыктарын шеринги автоматиналары-биле лагерлерге сөөртүп аппараттаанар. Бо бүгү херезенерин болгаш уругларын салым-чолу билдирмес» деп Сираг Эд-Дин-паша чугаалаан.

Бодунуң бодалгазын өскерттинче ийикле, демиселче шийтирилиң кошкадырыңе Египетти күш-биле албадалтар боор бис деп англичанар бодат туралар болза, олар ханызы-биле чазып туралар. Харын шап ол араатанзы чоруктар египетчилерин боттарынын эргелери дээш демиселин улам чидгелендирип болур.

(СЭТА).

Египетте дайын байдалын чарлааны

КАИР. Египетте дайын байдалын чарлаанын дугайында, база Египеттин премьер-министри Нахас-пашаны Египеттин шериг чингине губернатору кылдыр томуйлаанын дугайын «Аль-Мысри» болгаш «Аль-Ахрам» солуннар улуг эгелер-биле парлап үндүргүлээн.

Парлап турган дыңнадылганын өзү-гаар алырга, январь 26-нын кежээинде Нахас-паша казактың эзлечден дашкаар хуралын чымдырган, ол хурал үш шак үргүлчүлээн. Бүгү чуртка дайын байдалын киирер дугайында, база Нахас-пашаны Египеттин шериг чингине губернатору кылдыр томуйлаар дугайында, база Чыскаалдарны болгаш хуралдарын хоругдар дугайында дужалат үндүргөн.

Январь 26-да Каирге-даа, Суэц канал зоназынга-даа болган болушкуннар дугайын январь 27-деги солуннар дыңнатпаан. Январь 27-де хөй-хөй солуннар үймээн. Хоорайга дүвүрээзиниң байдал турган.

(СЭТА).

Софияга америк шпионнарын шийткени

СОФИЯ. АКШ-тын шериг разведказынын Гренидан Болгарияже чоруткан америк шпионнарын эң-не Софиянын округ суду январь 29-та көрүп дооскан.

Америк шпионнар бөлүңүн баштыгы Кирилл Петров болгаш оон чок хөдөлү Павел Бончев оларны суд өлүрүп шаажылаар болгаш бүгү өңчүзүн хураар деп шийткен. Өске дөрт херектээнерни 5-тен 15 чыл чедир янзы-бүрү хуусаалыг карабажы хоругдалынга болгаш өңчүзүнү кезин хураар деп шийткен. (СЭТА).

Харысалгалыг редактор О. А. ТОЛГАР-ООЛ.

КИНО БОЛГАШ ТЕАТР

Февраль 3-те национал театрга эртен

«ИВАН БОЛГАШ МАРЬЯ», кежээ

«ЧЫРЫДЫП ТУРЗА-ДАА ЧЫЛЫПАС» деп шийлер болгаш кино театрга «ЦИРК» үнер.